

ІСТОРІЯ З ПЕРІОДИКОЮ

Анна Радченко

заступник директора Видавничого дому «Академперіодика»
Національної академії наук України

5 Міжнародна науково-практична конференція
«Наукова комунікація в цифрову епоху»
(29—30 березня 2017 р., Національний університет
«Києво-Могилянська академія»)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Видавничою діяльністю НАН України опікується,
координує і контролює її

Науково-видавнича рада НАН України

Базова організація Науково-видавничої ради НАН України:

Видавничий дім «Академперіодика» НАН України

Для забезпечення поточної роботи,
дослідження видавничої діяльності, надання постійної
методичної та консультативної допомоги науковцям
у складі ВД «Академперіодика» НАН України працює

**Група науково-методичного забезпечення
видавничої діяльності НАН України**

ЛЕЗО ОККАМА

(НЕДОЦІЛЬНІСТЬ ПРИМНОЖЕННЯ СУТНОСТЕЙ
БЕЗ ГРАНИЧНОЇ НЕОБХІДНОСТІ)

«ПРИМНОЖЕНІ СУТНОСТІ»:

- перелік наукових фахових видань як явище та, водночас, як інструмент контролю
- передавання електронних версій до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського за наявності електронних ресурсів кожного видання
- реєстрація одного видання у різних експертних радах Департаменту атестації наукових кадрів МОН України з різних спеціальностей
- додаткове затвердження кожного числа журналу рішеннями вчених рад наукових установ після затвердження його редакційними колегіями
- вимоги до здобувачів наукових ступенів, які спонукають примножувати кількість видань, а не покращувати їхню якість

ЩО БУЛО СПОЧАТКУ?

Постанова Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 року № 644 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань»

Наказ «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук та про їх апробацію» від 04 квітня **2000 року** № 178.

Цей наказ містив вимоги до наукових періодичних видань, що можуть бути включені до переліку фахових, і цих **вимог було всього п'ять**:

- п'ять докторів у редколегії, серед яких працівники установи-засновника
- підписання до друку вченою радою засновника
- тираж не менше 100 примірників
- повне дотримання вимог держстандартів у редакційному оформленні
- наявність у фондах бібліотек

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВАК УКРАЇНИ № 7-05/1 ВІД 15 СІЧНЯ 2003 РОКУ

додала до чинних на той момент вимог такі:

- подавати до ВАК України для внесення до Переліку фахових видань копію Свідоцтва про державну реєстрацію ЗМІ
- подавати до ВАК України постійно один примірник кожного числа журналу
- брати до друку у наукових фахових виданнях України тільки структуровані статті з «необхідними елементами»

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЕЛЕКТРОННІ ФАХОВІ ВИДАННЯ ВІД 30.09.2004 № 768/431/547

На його основі видано наказ від 23 березня 2005 року № 149,
яким затверджено **«Порядок внесення електронних наукових
видань до Переліку наукових фахових видань,
у яких можуть публікуватися основні результати
дисертаційних робіт»**

У порядку зазначено, що

базу усіх статей електронних видань та безкоштовний доступ
до всіх опублікованих у них статей

забезпечує НБУВ,

інформацію до якої необхідно надавати
у правильно підготовлених HTML файлах

7 ЧЕРВНЯ 2008 РОКУ ВАК ОПРИЛЮДНЮЄ ДВА ПОВ'ЯЗАНИХ ДОКУМЕНТИ: **НАКАЗИ**

- **№ 436/311** «Про затвердження Порядку передавання електронних копій періодичних друкованих наукових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського»
- **№ 437** «Про внесення змін до наказу ВАК України від 04.04.2000 № 178»
(тобто «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук та про їх апробацію»)

Останній нараховує вже **дев'ять вимог до наукового періодичного видання**, серед яких:

- тематична спрямованість із певної галузі науки в межах зареєстрованої ВАК України наукової спеціальності або групи спеціальностей
- наявність електронної копії фахового видання на сайті НБУВ у відкритому доступі безоплатно

НАКАЗ ВАК УКРАЇНИ ВІД 24.01.2009 РОКУ № 29

«Про формування нового Переліку наукових фахових видань»

фактично — про здійснення перереєстрації усіх наукових періодичних видань

Для перереєстрації журнал повинен подати до ВАК багато різноманітних документів, у тому числі:

- завірену ксерокопію свідоцтва про державну реєстрацію ЗМІ
- реєстр розсилки контрольних примірників (за вимогами ВАК України, а не відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.05.2002 № 608 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів»)
- довідку з НБУВ про внесення електронної копії видання на зберігання

НАКАЗ № 278 ВІД 7 ТРАВНЯ 2010 РОКУ

«Про затвердження Порядку внесення друкованих та електронних наукових видань до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт»

Ним ВАК України скасував згадані вище накази № 30 і 149 і остаточно формалізував вимоги до наукової періодики

9 грудня 2010 року

Указ Президента України № 1085/2010

«Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» з рішенням **ліквідувати Вищу атестаційну комісію України**, поклавши її функції на Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

НАКАЗ ВІД 17 ЖОВТНЯ 2012 РОКУ № 1111

«ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ
ФОРМУВАННЯ ПЕРЕЛІКУ
НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ»

зібрав усі найгірші ідеї та положення
попередніх порядків і вимог
до наукових фахових видань

2016 РІК. ПРОПОЗИЦІЇ НАН УКРАЇНИ ДО МІНІСТРА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Л.М. ГРИНЕВИЧ

- **Відмовитись** від практики формування Переліку наукових фахових видань як переліку назв, укладеного на підставі подання документів
- **Запровадити** ранжування наявних наукових періодичних видань:
 - I група — видання, включені до Web of Science (як Core Collection, так і ESCI) і Scopus
 - II група — видання, що долучились до системи користування цифровими ідентифікаторами об'єкта DOI і включені до інших міжнародних наукометричних та/або реферативних баз
 - III група — видання, що мають актуально наповнюваний веб-ресурс, побудований відповідно до міжнародних вимог, міжнародний склад редакційної колегії (ради), входять до вітчизняних агрегаторів «Джерело», «Україніка наукова», «Наукова періодика України»
 - IV група — решта періодичних наукових видань

**НОВИЙ СТАНДАРТ «БІБЛІОГРАФІЧНЕ
ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»
(ДСТУ 8302:2015)**

ВИДАННЯ ОФІЦІЙНЕ, КИЇВ,
ДП «УКРНДНЦ», 2016
НАБУВ ЧИННОСТІ 1 ЛИПНЯ 2016 р.

СТАНДАРТ РОЗРОБЛЕНО ДНУ «КНИЖКОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ ІМЕНІ ІВАНА ФЕДОРОВА» ТА УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

- Установлює види бібліографічних посилань (БП), правила та особливості їхнього складання й розміщування у документах
- БП є частиною довідкового апарата документа та наводяться у формі бібліографічного запису
- Мета БП — надати відомості про цитовані або згадувані у тексті документи у вигляді, придатному для загальної характеристики, ідентифікації та пошуку цих документів
- Стандарт поширюється на БП в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації

ЧИ ЗАМІНЮЄ ЦЕЙ СТАНДАРТ ТОЙ ДОКУМЕНТ, ЯКИМ МИ ПОСЛУГОВУВАЛИСЬ РАНІШЕ?

Ні. Цей стандарт не скасовує ДСТУ 7.1:2006
«Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої
справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис.
Загальні вимоги і правила складання» (ГОСТ 7.1—2003, IDT)

Чому? Вони діють паралельно, оскільки спрямовані на
унормування різного роду посилань:

- стандарт ДСТУ 7.1:2006 визначає правила складання бібліографічного опису
- стандарт ДСТУ 8302:2015 визначає правила складання бібліографічного посилання

ЧИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ МИ КОРИСТУВАТИСЬ ЦИМИ СТАНДАРТАМИ?

Ні. Державні стандарти мають рекомендаційний характер. Відповідно до чинного законодавства ми не зобов'язані користуватись ними

- **Закон України «Про стандартизацію»:**
«Стандарти застосовуються на добровільній основі, за винятком випадків, коли застосування цих стандартів вимагають технічні регламенти»
- **Закон України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності»:**
«Технічний регламент — Закон України або нормативно-правовий акт, ухвалений Кабінетом Міністрів України»

- *Бібліографічний опис* — це сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які наведені за певними правилами, необхідні та достатні, і є результатом аналітико-синтетичної переробки інформації
- *Bibliographic Record. Bibliographic Description*
- *Бібліографічне посилання* — сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний у тексті документ, що необхідні та достатні для його загальної характеристики, ідентифікації та пошуку
- *Bibliographic Reference*

ЯК САМЕ МОЖНА ОФОРМЛЮВАТИ БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ ЗА НОВИМ СТАНДАРТОМ?

Об'єктами посилання

можуть бути всі види опублікованих
чи неопублікованих документів
або їхні складники на будь-яких носіях інформації

як бібліографічне посилання можна оформлювати
й неопубліковані джерела,
зокрема наукові звіти і дисертації

**У ЗАГОЛОВКУ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ЗАПИСУ
ПОДАЮТЬ ВІДОМОСТІ ПРО ВСІХ АВТОРІВ,
ПРИ ЦЬОМУ ІМЕНА ЦИХ АВТОРІВ
ЗА НАВСКІСНОЮ РИСКОЮ НЕ ПОВТОРЮЮТЬ**

Тобто замість

Діденко Ю.В. Інформаційна система Web of Science: дзеркало чи інструмент? / Діденко Ю.В., Радченко А.І., Коваль Н.В. ...

можемо написати

Діденко Ю.В., Радченко А.І., Коваль Н.В. Інформаційна система Web of Science: дзеркало чи інструмент?

**ЗАМІСТЬ ЗНАКА «КРАПКА Й ТИРЕ» (. —),
ЯКИЙ РОЗДІЛЯЄ
ЗОНИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ,
У БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ПОСИЛАННІ
РЕКОМЕНДОВАНО ЗАСТОСОВУВАТИ ЗНАК
«КРАПКА»**

Тобто замість

Наука та іннов. — 2016. — № 6. — С. 45—54.

можемо написати

Наука та іннов. 2016. № 6. С. 45—54.

РОЗДІЛОВИЙ ЗНАК «ДВІ НАВСКІСНІ РИСКИ» (//)
МОЖНА ЗАМІНЮВАТИ КРАПКОЮ,
А ВІДОМОСТІ ПРО ДОКУМЕНТ,
В ЯКОМУ РОЗМІЩЕНО СКЛАДНИК,
ВИДІЛЯТИ ШРИФТОМ (наприклад курсивом)

Замість

Діденко Ю.В. Інформаційна система Web of Science: дзеркало чи інструмент? / Діденко Ю.В., Радченко А.І., Коваль Н.В. // Наука та іннов. — 2016. — № 6. — С. 45—54.

можемо написати

Діденко Ю.В., Радченко А.І., Коваль Н.В. Інформаційна система Web of Science: дзеркало чи інструмент? *Наука та іннов.* 2016. № 6. С. 45—54.

Після назви дозволено не зазначати загальне позначення матеріалу — [текст], [електронний ресурс], [карти] можна не вказувати, замість слів «режим доступу» (чи «доступ») або їхнього еквівалента іншою мовою застосовувати аббревіатури URI чи URL; не наводити відомостей про джерело назви («назва з етикетки диска», «назва з екрана» тощо)

Тобто замість

Приклади оформлення використаних джерел [Електронний ресурс]. —
Режим доступу : <http://akademperiodyka.org.ua/docs/Posylannia.pdf> . —
(Назва з екрана)

можна написати

Приклади оформлення використаних джерел. URL:
<http://akademperiodyka.org.ua/docs/Posylannia.pdf>

РОЗДІЛ 5 СТАНДАРТУ ПРИСВЯЧЕНИЙ ВИДАМ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ТА ПРАВИЛАМ ЇХНЬОГО СКЛАДАННЯ

Запропоновано розрізняти бібліографічне посилання:

- повне і коротке
- первинне і повторне
- просте і комплексне
- внутрішньотекстове, підрядкове та позатекстове

- **БУЛО**

Щусь О.Й. Акт злуки (1919) [Електронний ресурс] / О.Й. Щусь // Енциклопедія історії України : у 10-ти т. Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; НАН України. Інститут історії України. — Київ : Наук. думка, 2003. — 688 с. : іл. —
Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Akt_zluky_1919
(дата звернення: 19.11.2016)

- **СТАЛО**

Щусь О.Й. Акт злуки (1919). Енциклопедія історії України: у 10 т. Т. 1: А-В. Київ, 2003. URL:
http://www.history.org.ua/?termin=Akt_zluky_1919
(дата звернення: 19.11.2016)

ЧИМ ЦЕЙ СТАНДАРТ МОЖЕ НАМ ДОПОМОГТИ?

Стандарт дозволяє значно спростити посилання.

Це дасть змогу:

- спростити і скоротити вимоги до авторів
 - зменшити обсяг роботи з контролювання оформлення переліків посилань для працівників редакцій
 - максимально наблизити записи в переліку посилань кирилицею до записів у References
 - зменшити довжину переліків
-

БАЖАЮ ВСІМ НАМ ПОБАЧИТИ ЩАСЛИВЕ
ЗАВЕРШЕННЯ ІСТОРІЇ З ПЕРІОДИКОЮ!

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!
